

Posudek na bakalářskou práci

Autobiografie jako fikce Vaculíkových děl

Vypracoval: Petr Havlíček

Téma předkládané bakalářské práce je jasně stanoveno na úvodní stránce: jde o četbu čtyř Vaculíkových knih – *Český snář*, *Jak se dělá chlapec*, *Sekyra* a *Morčata* – přičemž interpretačním prizmatem se mají stát autobiografické prvky v těchto svazcích obsažené, jejich zakomponování do narace i míra jejich „fikčních“ transformací a deformací za literárními účely. Práce se tak na jednom konkrétním případě dotýká otázky, která v souvislosti s více či méně autobiograficky laděnými texty vyvstává už velice dlouho: lze míru stylizace, již jsou tyto prvky nevyhnutelně podrobovány, nějak přesněji stanovit? A pokud ano, tedy jak?

Problémem je, že práce se značnou měrou soustřeďuje na faktografickou stránku věci (zde je ovšem autorova pečlivost nanejvýš chvályhodná) a co se týče samotného statusu autobiografických prvků ve Vaculíkových románech, nepřináší mnoho odpovědí. Na obecnější rovině se často dojde k formulacím, jejichž jistá naivita je až zarážející: třeba na str. 12: „Jelikož je ČS psán v subjektivní Ich-formě, svádí to čtenáře k tomu, aby bez připomínek vzal postavu literárního Vaculíka a spojil ji s Vaculíkem skutečným. Jak je však vidět z vět současníků a dokonce i samotných aktérů ČS, byla by to chyba. Románový Vaculík, ať vystupuje v románu sebezpřesvědčivěji, nutně nikdy nemůže být skutečný už jenom tím, že reálný spisovatel Ludvík Vaculík si vybírá, co vloží do úst či myslí svému obrazu – vybírá si jeho podobu.“ Tím se ovšem více otázek nastoluje než řeší: jaký smysl má rozlišovat „reálného“ a „literárního“ Vaculíka (a pokud se tím chce říci, že reálnému Vaculíkovi nikdo nevidí do hlavy, pak je to banalita)? Že románový Vaculík nemůže být skutečný, je nasnadě prostě jen proto, že Vaculík napsal jakýsi román, kde sám vystupuje. Avšak jakým způsobem si tento „reálný spisovatel“ vybírá - záměrně nebo nezáměrně? A to, že aktéři reagovali tak, jak reagovali, na druhou stranu nemusí znamenat, že došlo k nějaké literární deformaci, ale také to, že jejich literární portrét neodpovídal jejich představám o nich samých, které jsou ostatně už z definice rovněž subjektivní. Stejně nepřesvědčivě vyznívá věta, která následuje po citátu, v němž se Vaculík vyjadřuje k *Sekyře* („Nepsal jsem zprávu. Nepsal jsem kroniku“). Podle autora tím Vaculík „odpovídá na otázku, nakolik pravdivé jsou události v *Sekyře* obsažené“ (str. 38). Nezdá se, že by tento výrok jakkoli vypovídal o „pravdivosti“ (jaký smysl zde to slovo má?) popisovaných dějů. Následuje ostatně dosti neurčitá formulace: „Ačkoli by se v jeho románu daly najít děje, jež se skutečně udály, a stejně tak i postavy a místa, která se v románu objevují, nemusí být v knize popsáno vše vždy přesně“ (tamt.). To ale dělali spisovatelé odjakživa. Nepříliš jasné je i rozlišení dokumentové a literární složky na str. 46: literární složka údajně „píše o vypravěči, náladě, vztahu mezi lidmi, vytváří pouto mezi hlavním aktérem a čtenářem a tím proniká přímo do čtenářovy mysli, kterou burcuje“ (str. 46), zatímco dokumentová složka „podává svědectví rozumem“. Opakuje se zde Vaculíkova věta citovaná na téže straně, ale to není nic než doklad toho, že slovům, jimiž se spisovatelé vyjadřují o vlastních dílech, většinou není radno věřit: jak by bylo možno dokumentovou a literární složku v rámci jednoho a téhož díla odlišit?

To nemění nic na tom, že předložená práce je poctivě zpracována a většinou i kultivovaně napsána, pomínou-li stylistické výstřelky typu „Toť praví Vaculík k problému Českého snáře jakožto důkazního materiálu pro StB“ (str. 15; Vaculík není žádný Zarathustra); „... ona vypravěčova touha je výborná Vaculíkova vsuvka“ (str. 19; to zní vzhledem k často se objevujícím erotickým motivům ve Vaculíkových dílech trochu komicky); „já bych ji (= poslední větu z ČS) s *dovolením* vyložil jako rozřešení autorovy otázky, *tázající* se po tom, zda měl knihu napsat...“ (str. 26; interpret se nemusí nikoho dovolovat a *tázající* se otázka je pleonasmus) atd. Otázka zní, zda by nebylo lepší, kdyby se práce držela roviny důsledně

faktografické, protože jakmile dojde na obecnější interpretační teze, začíná to poněkud váznout a ostatně ani seznam literatury neobsahuje položky, které by poskytly teoretický arzenál umožňující se získaným materiálem dále pracovat (nepostradatelnou položkou by zde například byla dnes již klasická, třebaže diskutovaná kniha Philippa Lejeuna *Autobiografický pakt*).

Práci navrhuji hodnotit stupněm *velmi dobře*.

Josef Fulka